

Projekat
"Znanje bez granica"
2007CB16IPO006 - 2011 - 2 -40

IPA PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE BUGARSKA – SRBIJA

ANALIZA REZULTATA

PROJEKTA "ZNAJBE BEZ GRANICA " ("KNOWLEDGE WITHOUT FRONTIERS")

Realizovan 12 meseci:

u Boru, Vidinu i Negotinu od 23. aprila 2013 - 22. aprila 2014. godine

Nosilac projekta: NGO "KOKORO" – BOR

Partner : NGO Free Youth Centre, Vidin

Projekat
"Znanje bez granica"
2007CB16IPO006 - 2011 - 2 -40

Priority Axis 2: Enhancing capacity for joint planning, problem solving and development

Key Area of intervention: 2.3 People to people actions

Ukupna vrednost projekta: 59 549, 89 €

(NGO "KOKORO" - Bor 31 976,44 € i NGO Free Youth Centre, Vidin 27 573,45 €)

Doprinos Evropske unije: 50 617, 40 €

(NGO "KOKORO" - Bor 27 179,97 € i NGO Free Youth Centre, Vidin 23 437,43 €)

Doprinos partnera: 8 932, 49 €

1. Vodeći partner - NGO "KOKORO" - Bor: 4 796,47 €

- Sufinansira Ministarstvo omladine i sporta R. Srbija: 3 548,20 €

- Sufinansira NGO "KOKORO" - Bor: 1 248, 27 €

2. Partner NGO Free Youth Centre, Vidin: 4 136,02 €

- Sufinansira Republika Bugarska: 4 136,02 €

Projekat
"Znanje bez granica"
2007CB16IPO006 - 2011 - 2 -40

Iskustva u prevenciji rizičnih ponašanja mladih dve pogranične NGO, adolescentne zloupotrebe psihoaktivnih supstanci ("KOKORO"-Bor) i zaštiti reproduktivnog zdravlja mladih (Free Youth Centre Vidin) i identifikovan zajednički problem predstavljao je polaznu osnovu u izradi zajedničkog projekta "Znanje bez granica" koji je realizovan u Programu IPA prekogranična saradnja Bugarska-Srbija.

Razmena iskustava, zajedničke aktivnosti i povezivanje na svim nivoima (mladih, nastavnika, javnog, civilnog sektora i institucija sistema), tokom projekta, doprineli su boljem upoznavanju suseda, uspostavljanju dobrih međususedskih odnosa i širenju projektne ideje u ostale zajednice pogranične oblasti.

Zajednička obuka mladih za vršnjačku edukaciju, u obe zajednice po jedna, razmena i obuke nastavnika ojačali su njihove kompetencije i povezali ljude sa obe strane granice. Tokom projekta radilo se na izgradnji zajedničke metodologije pristupa sa višestrukim efektom; Na zdravlje i kvalitet života ljudi, sada i ubuduće sa tendencijom stalnog unapređenja preventivnog programa; Pristupe koji se odnose na rizične i zaštitne faktore povezane sa upotrebom droga; Povećanju kompetencija nastavnika i proteže jačanje uloge roditelja.

Mladi ljudi iz obe pogranične zajednice međusobno se upoznaju, uspostavljaju saradnju, uče jedni od drugih, osnažuju samopouzdanje, pospešuju lični rast i razvoj i strvaraju okruženje bez droge. Projektne aktivnosti su zasnovane na školi i porodici. Zajedničke tematske radionice osnažuju nastavnike novim saznanjima za ranu detekciju rizičnih ponašanja, manifestacije problema i prevencije. Povećava saradnju sa roditeljima tokom tematskih sastanaka - jača roditeljske uloge u odgovoru na potrebe, bolju komunikaciju pa i za situacije eksperimenta dece sa supstancama.

Zajedničke aktivnosti doprinele su upoznavanju lokalnih potreba i interesa obe zajednice a nicirane su specifične aktivnosti koje su omogućile da se pojedinci bolje upoznaju, da rade zajedno i da redovno učestvuju i u drugim oblastima i razviju nova partnerstva.

Projekat
"Znanje bez granica"
2007CB16IPO006 - 2011 - 2 -40

OPŠTI CILJ PROJEKTA JE:

Doprineti unapređenju kvaliteta života mladih u pograničnom regionu kroz realizaciju Strateških dokumenata u oblasti prevencije zdravlja mladih Bora i Vidina zasnovane na Nacionalnim strategijama Srbije i Bugarske za borbu protiv droga i HIV/AIDS.

SPECIFIČNI CILJEVI SU:

1. Razviti mrežu obučanih timova zajedničkim inovativnim metodama u oblasti neformalnog obrazovanja za kvalitetniji život mladih Bora i Vidina;
2. Ojačati zdrave mehanizme odbrane mladih da pozitivno odgovore na izazove, suprotstave se, odbiju i opredele za zdravo ponašanje i zdrav stil života;
3. Osnažiti kapacitete nastavnika, sa obe strane granice, za ranu detekciju problema u ponašanju učenika i za saradnju sa roditeljima i
4. Podići javnu svest o zdravom odrastanju mladih i razmeni iskustava prekograničnih suseda za bolji kvalitet života u Boru i Vidinu.

CILJNA GRUPA PROJEKTA:

- Deca i mladi od 12-19 godina oba pola, različite nacionalne/etničke i religijske pripadnosti, primarna, iz Bora i Vidina (3452);
- Sekundarna ciljna grupa su nastavnici i saradnici osnovnih i srednjih škola koji imaju značajan uticaj na mlade pa je stoga potrebno stalno unapređivati njihovu kompetenciju kroz razmenu iskustava u radu sa roditelja tokom redovnih školskih aktivnosti (40) i
- Drugi mladi, roditelji, profesionalna i civilna janost iz obuhvaćenih zajednica koji su nedovoljno i/ili delimično informisani o problemu što ometa opšti i sveobuhvatni pristup prevenciji, imajući na umu da je potrebno da budu svesni potreba koje mladi imaju i o međugraničnoj saradnji (40040).

Projekat
"Znanje bez granica"
2007CB16IPO006 - 2011 - 2 -40

Implementacijom projektnih aktivnosti, kroz saradnju mladih ljudi, škola i NGO, pospešivan je razvoj potencijala mladih, uspostavljeni dobrosusedski odnosi i razvijano efikasno partnerstvo; Promovisano je međusobno razumevanje, uzajamno poštovanje i razvijan uspešan model saradnje na prevenciji rizičnih ponašanja mladih. Sve ovo doprinelo je razvoju zajednica i jačanju teritorijalnog jedinstva Bugarsko-Srpskog pograničnog regiona.

Fokusiran na mladim ljudima, nastavnicima i NGO, uspostavljane su veze između zainteresovanih strana i povezivanje u rešavanju zajedničkih problema koji su doprinosili unapređenju ličnih kapaciteta i regiona. Razmena pozitivnih iskustva u pronalaženju najboljih rešenja zajedničkih problema, zasnovanih na zajedničkim potrebama, pograničnog regiona razvijan je mehanizam redovnog učešća ljudi u različitim oblicima zajedničkih aktivnosti; Uspostavljena dobra saradnja nastavlja se i po završetku finansiranja projekta na rešavanju zajedničkih problema.

Obučene grupe mladih za **vršnjačku edukaciju** prevencije droga i reproduktivnog zdravlja, usvojena znanja i veštine prenosili su radioničarski vršnjačkim grupama u svojim zajednicama sa obe strane granice. Osnaženi mladi ljudi **delovali su i nastaviće da deluju na probleme** sa kojima se suočavaju u neposrednom okruženju, a poruke o štetnosti droga i zaštiti reproduktivnog zdravlja širiće među mladima; Razvijana je svest po pitanjima zdravlja, povećaja samopouzdanja mladih da uživaju bez upotrebe droge i ulaska u rizična ponašanja, povezani i **međusobno se upoznawali** mladi ljudi koji su uspostavili saradnju, učili jedni od drugih, radili kao tim, pospešujući, u isto vreme i lični rast i razvoj, kojim je stvarano povoljno i bezbedno okruženje...

Na **zajedničkim dvodnevničkim tematskim radionicama nastavnika**, Bora i Vidina, osnaženi novim znanjima o ranoj detekciji rizičnih ponašanja prenose roditeljima da pozitivne odgovore u problem situaciji. Razmena iskustava i praksi doprinosi širenju ideja, identifikovanju zajedničkih potreba, interesa i inicira razvijanje novih partnerstva, bolje upoznavanje suseda i ohrabruje da rade zajedno.

Zasniva se na ekonomičnosti ulaganja u prevenciju umesto u dugotrajno i neizvesno lečenje i rehabilitaciju. Transferom dobre prakse na pogranični region širi se strategija u susednu zajednicu a tematske TV emisije i štampani materijal podiže svest o problemu i očuvanju zdravlja mladih, aktivnostima koje su se odvijale paralelno u Boru i Vidinu.

Projekat
"Znanje bez granica"
2007CB16IPO006 - 2011 - 2 - 40

U pripremi za implementaciju projektnih aktivnosti informisane su zajednice i stekholderi, pripremljen informativno-edukativni i promo materijal, upitnici za preliminarnu selekciju, sproveden pretest i odabir polaznika u saradnji sa stručnim službama srednjih skola. Informisani su roditelji o projektu i očekivanjima od volontera i pribavljene njihove saglasnosti/odobrenja učešće u projektu i izvršene ostale pripreme za razvijanje projekta.

Prezentacija projekta lok. vlasti i nastavnicima u jedinici lok. samouprave u Boru, maj 2013.

Od trećeg meseca do kraja projekta realizovane su zajedničke grupe aktivnosti u sve tri zajednice i
POSTIGNUTI SLEDECI REZULTATI:

Rezultat 1: Unapređena mreža obučenih volontera za vršnjačku podršku u prevenciji rizičnih ponašanja i dugoročne aktivnosti u Boru i Vidinu.

- 51 obučen volonter vršnjačke edukacije (25 za prevenciju psihoaktivnih supstanci i 26 za zaštitu reproduktivnog zdravlja, 26 iz Bora i 25 iz Vidina) na dva održana petodnevna treninga u Boru i Vidinu obučeni su za radioničarski oblik prevencije droga i zaštitu reproduktivnog zdravlja po istoj metodologiji i rad u vršnjačkim grupama u svojim zajednicama, dugoročno i u kontinuitetu;

Trening učenika za vršnjačku edukaciju prevencije droge u Boru, jul 2013.

Projekat
 "Znanje bez granica"
 2007CB16IPO006 - 2011 - 2 - 40

Trening učenika za vršnjačku edukaciju prevencije reproduktivnog zdravlja u Vidinu, avgust 2013.

Rezultat 2: Mladi Bora i Vidina usvojili su znanja i veštine pozitivnih odgovora na izazove i ispoljavaju zdravo ponašanje i zdrav stil života.

- 3400 učenika V-VIII razr. osnovnih skola podrzanih tokom 152 radionice prevencije droga u 18 skola, Bor (82 radionice, Vidin 70), dobilo je tačne informacije o efektima, posledicama psihoaktivnih supstanci i veštinama da odgovore na izazove i odbiju, a učenici VII i VIII razreda informisani su i o zaštiti reproduktivnog zdravlja (polno prenosivim infekcijama, zaštiti od neželjene trudnoće i HIV/AIDS) kroz 80 radionica koje su realizovali obučeni vršnjački edukatori u projektu;

Radionice prevencije psihoaktivnih supstanci VE sa učenicima u Boru

Projekat
 "Znanje bez granica"
 2007CB16IPO006 - 2011 - 2 -40

Radionice prevencije reproduktivnog zdravlja VE sa učenicima u Vidinu

- 700 učesnika VII razreda učesnika školskog i međuškolskog kviza znanja o štetnim efektima i posledicama droga i u oblasti reproduktivnog zdravlja u Boru i Vidinu i 10 učesnika finalnog kviza, direktnim TV snimanjem;

Finalni kviz znanja učenika VII razr. Bora i Vidina, o reproduktivnom zdravlju, 07.04.2014. u Boru

Projekat
"Znanje bez granica"
 2007CB16IPO006 - 2011 - 2 -40

Finalni kviz znanja učenika VII razr. Bora i Vidina, o psihoaktivnim supstancama ,15.04.2014. u Vidinu

Rezultat 3: Uspostavljen održiv prekogranični program prevencije rizičnih ponašanja mladih i saradnja ljudi u pograničnoj oblasti Borskog i okruga Vidin.

- 40 nastavnika iz 24 škole (osnovne i srednje) podržano na dve dvodnevne tematske radionice u Boru i Vidinu za detekciju rizičnih ponašanja, pravovremen i adekvatan odgovor u problem situaciji i rad sa roditeljima tokom redovnih aktivnosti.

Tematska radionica nastavnika Bora i Vidina u Boru, oktobar 2013.

Projekat
"Znanje bez granica"
 2007CB16IPO006 - 2011 - 2 - 40

Tematska radionica nastavnika Bora i Vidina u Vidinu, oktobar 2013.

- 50 učesnika evaluacionog sastanka volontera Bora i Vidina i transfer dobre prakse u pograničnom regionu održan u Negotinu sa 30 volonterima Negotina i 10 predstavnika obrazovanja, Doma za decu i omladinu i Centra za socijalni rad.

Evaluacioni sastanak volontera u Negotinu

Obilazak dva Muzeja u Negotinu tokom evaluacionog sastanka, 31.03.2014.

**Projekat
"Znanje bez granica"
2007CB16IPO006 - 2011 - 2 - 40**

- Potpisano 5 memoranduma saradnje između 6 NGO i dve institucije sistema sa identifikovanim zajedničkim problemima i načina rešenja.

Sastanak u Negotinu, potpisivanje memoranduma

- 8 koordinacionih sastanaka partnera u obe zajednice, evaluacija, zajednička izrada završne analize rezultata projekta, redovni mesečni timski sastanci izvođača aktivnosti i komunikacija tokom projekta.

Interkulturalna razmena mladih u slobodnim terminima u Boru

Projekat
"Znanje bez granica"
2007CB16IPO006 - 2011 - 2 -40

Rezultat 4: Povećana informisanost, nivo javne svesti o zdravom odrastanju mladih i razmeni prekograničnih suseda Borskog i Vidinskog okruga.

- 40040 drugih mladih i građana u Borskom i Vidinskom okrugu informisani o štetnim efektima droga, zaštiti reproduktivnog zdravlja mladih i prekograničnim susedima tokom 4 tematske TV, dve radio, 4 informativne TV emisije i reportaže sa događaja organizovane u obe zajednice, dve TV emisije kviza znanja učenika održane u Boru i Vidinu, štampanim i distribuiranim informativno-edukativnim i promo materijalom u projektu (160 postera sa 8 vrsta supstanci - marihuana, heroin, extazi, alkohol, pušenje, kokain, inhalanti, steroidi sa štetnim efektima ilustrovanih na ljudskoj figuri; 3000 brošura o psihoaktivnim supstancama, delovanju, štetnim efektima; 2000 praktikuma za roditelje, informativnog i edukativnog karaktera značajne i za nastavnike distribuirane školama i tri vrste lifleta x 2000 o reproduktivnom zdravlju (zaštiti od neželjene trudnoće, PPI i HIV/AIDS) i transfera dobre prakse u pograničnom regionu; Završna analiza rezultata (50) sa sižeom projekta distribuirane se lok. telima i Nacionalnim grupama za razvoj i zdravlje mladih.

Tabela 1: Informativno-edukativni materijal štampan u projektu

Vrsta publikacija:	Lid partner	Partner 2	Ukupno:
Brošura "Istine o drogama"	1500	1500	3000
Praktikum za roditelje	1000	1000	2000
Poster sa 8 supstanci	80	80	160
Liflet o Polno prenosivim infekcijama	1000	1000	2000
Liflet o zaštiti od neželjene trudnoće	1000	1000	2000
Liflet HIV/AIDS	1000	1000	2000
Ukupno:	5580	5580	11160

Tabela 2: Promo materijal štampan u projektu

Vrsta promo materijala:	Lid partner	Partner 2	Ukupno:
Ranac	25	25	50
Notesi	25	25	50
Olovka	25	25	50
Roll-ap	1	1	2
Baner sa uštampavanjem loga	4	1	5

Tabela 3: Medijske prezentacije projekta

Vrsta medijskih događaja:	Lid partner	Partner 2	Ukupno:
Tematska TV emisija (1h)	2	2	4
TV prenos kviza znanja uč.	1	1	2
Tematska radio emisija	2	2	4
Informativne TV emisije	15	1	16
TV reportaže	17	5	22
Vrsta i naziv medija	Radio i TV "Sezam, Regionalna TV Bor i TV "Salaš"	Radio i TV Vidin	6
Web site	www.kokoro.xl.rs	www.fyc-vidin.org	3

Projekat
"Znanje bez granica"
2007CB16IPO006 - 2011 - 2 -40

Poslednjeg meseca sprovedena je završna evaluacija projekta anonimnim anketiranjem učenika VII i VIII razreda (240 u Boru i 150 u Vidinu) iz 10 škola obe zajednice.

Namenski konstruisanim upitnicima anketirani su direktni korisnici u obe zajednice, metodom slučajnog uzorka, sa ciljem dobijanja povratnih informacija o efektima realizovanog programa, zadovoljstvu i samoproceni unapredjenog nivoa znanja i veština.

Anketni upitnici su dostavljeni nastavnicima i/ili stručnim saradnicima osnovnih škola koji su distribuirani učenicima, a u određenim školama uključili su se i volonteri projekta.

Od instrumenata je korišćen anketni upitnik, statistička obrada i analiza.

Prilog 1: Rezultati anonimne ankete učesnika radionica, uč. VII i VIII razr. OŠ

Anketa

- Ispitivanje stavova i mišljenja o upotrebi psihoaktivnih supstanci -

1. Radionice vršnj. edukatora o bolesti zavisnosti proširili su tvoja znanja o štetnim efektima PAS:

a) Dovoljno - 53,1 %; b) Mnogo - 24,2 %; c) Donekle - 19,6 %; d) Nikako - 2,9 %

2. Po tvom mišljenju predavanja o bolestima zavisnosti treba organizovati:

a) i dalje redovno - 54,2 %; b) Povremeno - 40,3 %; c) Nema potrebe - 5,4 %

3. Istine o bolestima zavisnosti najviše bi voleo da dobijaš od:

a) obučenih vršnjaka za ovu oblast - 69,3 %; b) Nastavnika - 13,7 %;

c) Stručnjaka za ovu oblast, koga? - 17 % (pedagoga i lekara);

4. O psihoaktivnim supstancama znaš: a) sve - 11,7 %; b) dovoljno - 83 %; c) ništa - 5 %;

5. Glavni izvori informacija o psihoaktivnim supstancama su ti:

a) TV i fil - 31,1 %; b) Časopisi, koji - 4,3 %; c) Drugovi - 7,5 %; d) Školska radionice - 54,4 %;

e) Drugo nešto (internet, knjige, razgovor sa starijim bratom, sestrom...) - 2,5 %

6. Tvoj stav o psihoaktivnim supstancama je najpribližniji : a) Dobro za opuštanje - 6,5 %;

b) Mogu se probati samo par puta - 7 %;

c) Treba ih izbegavati - 86,4 %;

7. Od kada imaš takav stav? a) od ove školske godine - 15 %; b) od prošle školske godine - 8,1 %;

c) od ranije - 75,1 %;

d) ili ako si imao do kada? - 1,7 %

8. Da formiraš svoj stav o psihoaktivnim supstancama najviše su uticali: a) Roditelji - 55%;

b) TV i filmovi - 13,2 %; c) Časopisi - 4,1 %; d) radionice u školi - 24,5 %; e) nešto drugo, šta? - 3 %

9. Da li si do sada probao neku supstancu: a) nisam - 86 %; b) jesam, ali nije mi se svidelo - 7,9%;

v) jesam više puta - 5,4 %;

Projekat
"Znanje bez granica"
2007CB16IPO006 - 2011 - 2 -40

10. Kada bi ti neko ponudio bilo koju supstancu (travu, heroin,ekstazi...) odgovor bi bio:
a) *da, što da n* - 0,4%; b) *ne, ja to neću* - 95,4%; v) *potrebno je da razmislim* - 4,1%
11. Kada naiđeš na teškoće i probleme očekuješ pomoć od: a) *Roditelja* - 73,9 %; b) *Drugova* - 18,1 %;
a) *škole (razr. nastavnika, pedagoga, šk. psihologa)*- 5%; g) *nekog drugog, koga?* - 2,8% (*brat,sestra,lekar*)
12. Pomoć najčešće dobijam od: a) *Roditelja* - 77,65%; b) *Drugova* - 15,9%
v) *Škole (razr. nastavnika, pedagoga, šk. psihologa)* - 4,9%; g) *nekog drugog, koga?* - 1,5 % (*brat.sestra*);
13. Pol : M - 115 Ž - 125
- 14 . Da li si pušač? Ne- 94 %; Povremeno (*kutiju nedeljno*)- 3,4%; Svakodnevno - 1,7 %;
15. Prvu cigaretu si zapalio: a) *Pre svoje 10. god.*- 28,6 %; b) *11 - 14. god* - 65,6 %; c) *15 - 18. god.*- 7,4 %
16. Alkoholna pića (žestoka, pivo, vino, likere) piješ: a) *Nikad*-50,8 %; b) *Povremeno (1xmes)* šta?- 43,9 % (*pivo,vino*); c) *Često (1 x nedeljno)* šta ?- 5,2 % (*pivo, vino, rum, rakija, bambus, martini, vodka*);
17. Prvo alkoholno piće si popio/la: a) *do svoje 10.g.* - 28,9 %; b) *Između 11.i 14.g.* - 65,3 %;
c) *Između 15. i 18.g.*- 5,7 %;
18. Kada piješ to je najčešće: a) *Pivo* - 80,7%; b) *Žestoka pića* - 9,3%; c) *Kombinuješ pića* - 9,9%
19. Alkoholna pića najčešće piješ:a) *u kući* - 31,9%; b) *kafiću* -8 %; c) *na žurci*-28,5%; d) *nikad*-31,4%
- 20.Tvoj stav o upotrebi marihuane ("*trave*") : a) *To je loše zbog zdravlja* - 67,7%; b) *Dobro za maštu i koncentraciju*-1,18%; c) *Opasno zbog navikavanja*-28,7%; d) *Dobro za opuštanje*-2,3%
21. Da li si do sada probao/la ?
a) *Marihuanu ?* Ne - 99%; Da (1-5 puta) - 1%; Da (više od 6 puta) /
b) *Ekstazi ?* Ne - 87% Da (1-5 puta); Da (više od 6 puta)
c) *Heroin ?* Ne - 95,4% Da (1-5 puta); Da (više od 6 puta)
22. Da li si do sada probao koktele (alkohol u kombinaciji sa nekom od tableta)?
a) *Ne* - 92% b) *Da (1 x* - 5,5%; c) *Više puta* - 2,1%
23. Koji je tvoj stav o heroinu: a) *Pomaže da upoznaš bolje samog sebe* /
b) *Teška droga, treba izbegavati* - 98%; c) *Dobro sredstvo za bekstvo od realnosti* - 1,3%
24. Tvoj stav prema zavisnicima/narkomanima je:
a) *Treba ih uhapsiti i držati u zatvoru dok se ne opamete* - 25,8%
b) *Treba ih lečiti u bolnici dok ne ozdrave* - 56,1%
c) *Treba ih pustiti na miru jer je to njihov lični izbor* - 17,9%
25. Napiši šta je reproduktivno zdravlje i koje mere zaštite poznaješ?

Projekat
"Znanje bez granica"
2007CB16IPO006 - 2011 - 2 -40

Ispitanici prepoznaju sredstva zaštite i kondom kao najčešće sredstvo ali varira odgovor o tome šta je reproduktivno zdravlje...

26. Na koji način dolaziš do informacija o zaštiti reproduktivnog zdravlja?

Ispitanici do informacija dolaze najcesce (70%) putem predavanja u školi i od obučених vršnjaka, a slede: internet, prijatelji drugovi, TV, literatura, roditelji, brat/sestra)...

27. Koliko si zadovoljan informacijama koje si dobio/la na radionicama, putem štampanih publikacija lifleta, šta posebno ? *Ispitanici su jako zadovoljni dobijenim informacijama na radionicama ("Mnogo sam zadovoljan, zadovoljan sam informacija, poprilično sam zadovoljan, lepo sam zadovoljan, posebno mi se dopala predavanja o drogama, posebno mi se dopala predavanja o polno prenosivim bolestima, veoma zadovoljan, prezadovoljna sam, kul je, puno sam zadovoljna, zadovoljan sam, donekle sam zadovoljan, prezadovoljan, vrlo zadovoljan, prilično sam zadovoljna, dovoljno sam naucila o ovome i vrlo sam zadovoljna, bilo je sve u redu a 4 odgovora su suprotna u smislu da su i ranije znali, da su im nastavnici i drugovi objađnjavali... te da nisu ovim dobili ništa nov);*

28. Koji je način dobijanja informacija najprimereniji tvom uzrastu ? *Dobijeni različiti odgovori upućuju na različite izvore informacija koje koriste da bi se informisali. Prema odgovorima ispitanici smatraju da je najprimereniji način dobijanja informacija putem interneta, radionica, televizije i iskusnog drustva i literature. Odrešen broj ističe i informacije dobijene u školi od nastavnika.*

29. Da li o svemu što te interesuje možeš da razgovaraš sa roditeljima, ako ne sa kim?

Vecina ispitanika smatra da o svemu može da razgovara sa roditeljima, a manji deo njih potrebne informacije dobija od brata, sestre ili drustva.

30. Vaše sugestije za dalje razvijanje programa:

Ispitanici smatraju da je program jako dobro odrađen, da tako i treba nastaviti ali i da se poveća broj radionica ("Treba da se nastavi sa programom. Samo nastaviti, Samo nastaviti tako, Treba se nastaviti tako, Više predavanja, Samo ovako nastavite, Nemam sugestije jer je sve bilo odlično, Može se nastaviti, Dovođenje iskusnih izlečenih narkomana, Samo napred sve sve AAAA, Ništa posebno, samo tako nastavite, Ne znam, Samo cepajte, Da se napravi film o narkomaniji, Da budu predavanja zanimljivija, Nemam sugestije, Neka radionice vode mladi ljudi, Sve je Kul, Da se dovede osoba koja je bila zavisnik i da ispriča svoju priču, nemam, malo više priče, ništa"...

31. Još nešto što Te nismo pitali a želiš da kažeš ?

Ispitanici smatraju da su radionice sveobuhvatne i da je program uspešan smatra (82%) ispitanika, da je dao rezultate i da tako treba nastaviti. ("Ništa, Sve ste pitali, hvala, Sve ste pitali, Zelim da upoznam Viktora iz Bugarske, Treba se vise posvetiti bolestima zavisnosti i istini o drogama i lečiti narkomane, Droga, pusenja, alkohol NE, Pozdrav svima koji su organizovali akciju, Dovoljno ste pitali, Uvedite strozije mere za narkomane, ne zelim nista da dodam, Narkomane treba skloniti sa ulice jer su opasni po druge ljude)"...

Prilog 2: Rezultati evaluacije iskustava učenika Bora, Vidina i Negotina

Projekat
"Znanje bez granica"
2007CB16IPO006 - 2011 - 2 - 40

EVALUACIONI UPITNIK

Evaluacioni sastanak volontera Bora i Vidina, razmena iskustava sa volonterima Negotina i transfer dobre prakse prekogranične saradnje u regionu.

1. Koji su Vam bili glavni izvori informacija o psihoaktivnim supstancama, pre uključenja u projekat? a) TV i film; b) Časopisi, koji? c) Drugovi; d) Školska predavanja (koga); e) Drugo nešto, šta?
 - Najčešći odgovori ispitanika su: TV i drugovi, a ostali odgovori su trening i nešto drugo, a to su trening i radionice na ovu temu kao i radionice vršnj. edukatorau u predhodnim fazama, internet, btošure, a volonteri Vidina i Udruženja kojima pripadaju.
2. Da li se Vaš stav o psihoaktivnim supstancama promenio učešćem u projektu?
 - a) Da (opiši) b) Ne (zašto)
 - Najčešći odgovori ispitanika su: Da, ozbiljnije shvatanje PAS, "sad znam pravu istinu o PAS, sada imama prave informacije, sada sve znam o PAS, saznala sam mnogo o posledicama korišćenja ovih supstanci"... Takođe, da su naučili više o prevenciji "koliko je droga opasna, o negativnom, štetnom, destruktivnom uticaju narkotika na ljudsko telo i um". Odgovora pod b) nema.
3. Na koji način ste dolazili do informacija o zaštiti reproduktivnog zdravlja?
 - Većina volontera kaže da su znanje o reproduktivnom zdravlju stekla tokom treninga a pre toga: (Vidin) radionica u školi i na časovima biologije, od roditelja i učestvovanja u projektu KWF. Neki su naveli internet i prijatelje, dok volonteri Bora: "Slušao sam predavanja u školama, čitao knjige, koristio internet, letke, predavanja lekara, časopisae, razgovarala sa roditeljima i društvom, razgovorom sa vršnjacima, pomoću ginekologa, preko raznih emisija... a jedan broj ništa nije znao pre uključenja na trening obuke i sve je naučeno na treningu.
4. Da li ste zadovoljni:
 - a) Sadržajem i obimom informacija koje ste nudili vršnjacima na radionicama?
 - b) Štampanim materijalom u projektu? (Opiši)
 - c) Metodom rada? (Komentar)
 - d) Šta bi trebalo, po Vama, promeniti na povećanju efektivnosti?
 - Preko 90% ispitanika zadovoljni su sadržajem i informacijama koje su nudili vršnjacima na radionicama ("Da, zadovoljan/na sam, veoma sam zadovoljna trudili smo se da prenesemo deo onoga što znamo, jesam, na

Projekat
"Znanje bez granica"
2007CB16IPO006 - 2011 - 2 -40

lep način smo objasnili mnoge stvari, da jako sam zadovoljan/na sadržajem informacija koje smo prenosili"...
Zadovoljni štampanim materijalom tokom projekta koji su distribuirali vršnjacima:"Da, materijal je odličan, praktičan i opširan sve je super, zadovoljna sa..."material je sadržao ono što je najbitnije i čak više od toga"...
U odnosu na metode rada smatraju da ne treba ništa menjati već nastaviti: "Sve je bilo korisno; Sve je super treba da se nastavi ovako; Radili smo najbolje što smo mogli; Sve je bilo zabavno, metode su super osmišljene; Metod je bio edukativan"...
Predlozi za promenu: "Teba dodati klipove i ispovesti ljudi sa tim problemima; Povećati broj radionica; Povećati vremensko trajanje radionica i sa tim malo više kreativnosti"...

5. Koji je način dobijanja informacija najprimereniji tvom uzrastu ?

- *Preko 50% ispitanika je navelo da je vršnjačka edukacija od velikog značaja kao dok mali broj volontera smatra da su izvori sa interneta pouzdani kao i ostali koji smatraju da najbolji izvor informacija predstavlja predavanje lekara specijalista i psihologa. (Dva volontera nisu dala odgovor)..*

6. Koliko vam je projekat pomogao da budete aktivni građani ? (Opiši)

- *Svi volonteri se slažu da im je projekat omogućio da budu aktivni građanin, aktivan član društva te da im je "dosta, veoma mnogo pomogao"....*

7. Koje su Vaše dobiti učestvovanjem u projektu? (Opiši). Dobijeni najčešći odgovori su: *"Upoznavanje novih ljudi, proširenje znanja, dobio sam šansu da budem društveno koristan, novo znanje, dobio sam diplomu više što mi je značajno, poboljšanje komunikacije, povećala sam svoje znanje o PAS"...*

- *Svi ispitanici su se složili da im je učestvovanje u ovom projektu donelo nova prijateljstva, novo iskustvo, da su razvili nove veštine, naučili nešto novo, poboljšali komunikaciju i stekli nove kompetencije ("Upoznavanje novih ljudi; Proširenje znanja; Dobio sam šansu da budem društveno koristan; Novo znanje; Dobio sam diplomu više što mi je značajno; Poboljšala sam komunikaciju; Povećala sam svoje znanje o PAS)"...*

8. Da li su ispunjena Vaša očekivanja, koja?

- *Svi ispitanici su odgovorili potvrdno da su njihova očekivanja ispunjena i imaju pozitivan stav u odnosu na očekivanja koja su imali ("Da saznala sam mnogo novih stvari; Jesu; Da ispunjena su moja očekivanja i sad sam i ja aktivna; Nisam imao neka očekivanja; Jesu, preneo sam deo znanja na vrsnjake; Jeste sada više znam o PAS)"...*

9. Šta biste promenili?

- *Većina volontera kaže da ne treba ništa menjati, neki nisu odgovorili dok je dvoje izjavilo da treba dodati više igrice tokom treninga. Posebno se ističu predlozi kao što su: bilo bi lepo češće družiti se sa drugarima iz Bugarske ili više radionica i da radimo zajedno sa drugarima iz Vidina"...*

Projekat
"Znanje bez granica"
2007CB16IPO006 - 2011 - 2 -40

10. Još nešto što Vas nismo pitali a želite da podelite sa susedom, donatorom, svojom NGO, školom...

- *Ispitanici nisu imali šta da dodaju ili da podele osim da imaju želju da učestvuju u sličnim projektima u budućnosti uz komentare da je "Projekat bio izuzetno zanimljiv i poučan i bilo bi dobro da se i dalje ovakvi projekti održavaju"....*

11. Da li ste o zaštiti reproduktivnog zdravlja razgovarali sa roditeljima, ako ne sa kim?

- *Razlikuju se odgovori ispitanika iz Bora i Vidina, na postavljeno pitanje. Većina mladih iz Vidina razgovara sa svojim roditeljima o reproduktivnom zdravlju mada to često čine i sa vršnjacima dok zanemarljiv broj ispitanika iz Bora razgovara na ovu temu sa roditeljima. Pretežno su okrenuti drugovima ili "Ni sa kim ne priča o tome ali manji broj"...*

12. Da li ste zadovoljni sadržajem i obimom informacija koje ste nudili vršnjacima o reprod. zdravlju? Da li treba i šta korigovati, promentiti u radu sa mladima (obim, sadržaj, način prezentacije, ambijent, organizaciju)?

- *Preko 80% ispitanika slaže se da su zadovoljni projektom. Najčešći odgovori su: "Ne treba ništa menjati; Zadovoljna sam sadržajem; Treba da se održi više radionica; Da radionice traju tri školska časa; Ne menjati ništa sve je super održeno"... Neki nisu odgovorili, a nekolicina je rekla da ne znaju...*

13. Navedi tri ključna problema mladih u svojoj zajednici prema hijerarhiji i u odnosu na prioritet (dimenziju zastupljenosti i značaj za rešavanje) !

- *Odgovori volontera su gotovo istovetni ali se razlikuju u Boru i Vidinu:*

Volonteri Bora ističu: Droga, alkohol, nasilje, neaktivnost mladih, diskriminacija, nasilje na internetu, PAS, delinkvencija, zlostavljanje od strane romske populacije, pasivnost, nezainteresovanost, neadekvatna mesta za izlaske, velika dostupnost PAS, gubljenje vremena na internetu, još uvek nedovoljno znanje mladih o PAS...

Za volontere Viduna ključni problemi u svakoj zajednici su: upotreba narkotika, druge vrste zavisnosti kod mladih, polne bolesti, nedostatak pravih informacija, nepostojanje alternative zloupotrebi supstanci, nezaposlenost i slaba mogućnost da se nastavi školovanje posle srednje škole.

14. Da li vidite nastavljnje/širenje buduće saradnje sa prekograničnim susedima i na kojim od identifikovanih problema?

- *Da treba da se nastavi, odgovor je svih volontera iz obe zajednice. U odnosu na teme, variraju odgovori ali se mogu grupisati prema prioritetima i broju odgovora na sledeće teme:*
 1. NASILJE NA INTERNETU
 2. PROBLEM ZLOUPOTREBE ALKOHOLA
 3. PASIVIZAM MLADIH

Projekat
"Znanje bez granica"
2007CB16IPO006 - 2011 - 2 -40

UMESTO ZAKLJUČKA:

- Pozitivni odgovori više od 80 % anketiranih učesnika aktivnosti, saznanja i informacije koje su dobili tokom projekta potvrđuju ostvareni efekat;
- Kvalitativni pokazatelj uspešnosti projekta predstavlja razmena mladih ljudi tokom zajedničkih aktivnosti: "brisanje granica", uspostavljanje veza, načini komunikacije i izgrađivani odnosi za budućnost, mladi ljudi su učili jedni od drugih, uspostavili prijateljske odnose, upoznali okruženje, specifičnosti i zajedničke sličnosti...
- Broj uključenih učenika na školski, međuškolski i finalni kviz znanja (650), učesnici finalnog kviza (10 a planirano 8), interesovanje za povezivanja vršnjaka sa obe strane granice i građenje budućih odnosa;
- Broj direktnih korisnika obučenih volontera, podržanih radionicama, nastavnika i mladih koji su pratili finalni događaj, transfer dobre prakse (3532) kao i indirektnih korisnika koji su dobili informacije putem medija i štampanih materijala (40000)...
- Proaktivan pristup škola koje su podržavale ne samo volontere već i mlade u njihovom najboljem interesu, stimulisale na alternativne, pozitivne modele ponasanja i aktivizam;
- Značajan doprinos, projekta predstavlja aktivizam mladih, prepoznate humanističke vrednosti aktivnog građanstva za ličnu, dobrobit generacija mladih i budućnost zajednica sa obe strane granice; Mladih koji su svoje slobodno vreme stavili u tu funkciju;
- Dodatna vrednost projekta je interkulturalno povezivanje mladih ljudi, nastavnika, partnera, upoznavanje kultura i razvijanje osetljivosti za kulturne različitosti i toleranciju;
- Upoznavanje zajednica partnera i uspostavljena nova prijateljstva značajna su i za izgrađivanje dobrih međususedskih odnosa koji doprinose boljem kvalitetu života ljudi, povećavaju kapacitete zajednica i stvaraju šansu za razvoj novih usluga.
- Odgovori dobijeni anonimnim upitnicima, eksplicitno potvrđuju potrebu:

Projekat
"Znanje bez granica"
2007CB16IPO006 - 2011 - 2 -40

1. Nastavljanje sprovođenja preventivnih aktivnosti u kontinuitetu kroz dostupnost istina o supstancama i drugim rizičnim ponašanjima i izgrađivanje veština pozitivnih odgovora na izazove;
2. Sveobuhvatnost pristupa (učenici, roditelji, nastavnici), multidisciplinarnost i intersektorsko umrežavanje u lokalni tim primarne prevencije uz dosledno sprovođenje zakonskih normi, uredbi i nuđenje alternativa mladima za zdrav ponašanje i zdrav stil života;
3. Formirati obučene sektorske timove za primarnu prevenciju i lokalne akcione planove;
4. U kontinuitetu održavati i zadržavati mrežu obučanih vršnjačkih edukatora za rad sa mladima koji će radioničarski raditi u vršnjačkim grupama, pružanje istina o psihoaktivnim supstancama i izgrađivanje veština pozitivnih odgovora na izazove;
4. Edukovati nastavnike za različite forme rizičnih oblika ponašanja, favorizovanjem zaštitnih faktora koji su u vezi zloupotrebe psihoaktivnih supstanci i drugih rizičnih oblika ponašanja, sa osnovnim ciljem jačanja zdravih mehanizama odbrane; Ranu detekciju rizičnih ponašanja i adekvatan pristup u odgovoru na potrebe dece i mladih
5. Razviti u zajednici alternativne programe za zdrav i konstruktivno trošenje slobodnog vremena mladih po principu participativnosti;
6. Stimulisati i favorizovati alternativne forme izražavanja originalnosti mladih za razvijanje ličnih i grupnih kapaciteta;
7. Razvijati individualnu odgovornost za sopstveno zdravlje i transparentno afirmisati zdrav stil života;
8. Izrada, revizija i primena (u zajednicama partnera gde postoji) problemskog akcionog plana u oblasti bolesti zavisnosti i definisati društvene činioce na smanjenju narko-ponude na tržištu;
9. Razviti alternativne službe podrške pojedincu i porodici u kriznim situacijama...

"Stavovi izraženi u ovoj publikaciji isključiva su odgovornost autora i njegovih saradnika i ne predstavljaju nužno zvaničan stav Ministarstva omladine i sporta".